

KITEKINTÉS

A súlyosan eladósodott Mexikó számára néhány évvel ezelőtt a Nemzetközi Valuta Alap hasonló gyógymódokat ajánlott, mint Magyarországnak

DETROIT - ALSÓ

SZÍVRE LÉP

A diagnózis és a recept egyaránt sikeres volt. Detroit-Alsó – így hívják újabban vonatnyelven a mexikói autóipart – tavaly már egymillió gépkocsit állított elő, s a termelés a tervek szerint az ezredfordulóra eléri majd az évi hárommilliót. Melyek e sikersztori tanulságai?

A Nemzetközi Valuta Alap által „minta” adós országként jellemzett Mexikó szép lassan belopakodik az autógyártó nagyhatalmak sorába. Az izmosodó mexikói autóipar Detroit „há-tán” szárnyall a magasba, per-sze az amerikai gépkocsigyár-tás fellegvára távolról sem önérdék nélkül cselekszik. Pusztán arról van szó, hogy a déli szomszédnál jóval alacson-nyabbak a termelési költsé-gek, s így a General Motors, a Ford és a Chrysler hazai és külföldi versenyképessé-ge –, amely a japán autóipar „jóvöltából” az elmúlt években igencsak „megroggyant” – számottevően javulhat.

Jelenleg a gyártott kocsik 36 százaléka kerül exportra, a jö-vőben ez az arány el fogja érni az 50 százalékot. A latin-ame-rikai ország autóipara persze nem az olajutak árnyékában nőtt fel egyik napról a másikra; a sikersztori több mint negyed-százada kezdődött, s a jelek szerint mostanra érett be a gyümölcs. Huszonhat eszten-dővel ezelőtt az Egyesült Álla-mok és Mexikó megállapodást kötött az úgynevezett maquila-dora-gazdaságról. Ennek az a lényege, hogy a közös határ mexikói oldalán az amerikai vállalatok összeszerelő üzeme-ket létesíthetnek, ahol az USA-ból bevitt részegységekből késztermékeket gyártanak. Az árukat – elsősorban háztartási gépeket, elektronikai terméke-ket, valamint gépkocsi-kat – ezután visszaszállítják az Egyesült Államokba, ahol csak a hozzáadott érték – vagyis az alacsony munkabér – után vetik ki a vámot. Jelenleg a kö-zös határ mexikói oldalán több mint kétezzer maquiladora-üzem működik, amelyek révén egy-részt több tíz milliárd dollár működőtőke áramlott be az or-szágba, másrésztől Mexikó-ban meghonosodóban van a korszerű termelési kultúra. Ar-ról nem is szólva, hogy ezek az üzemek eddig félmillió új munkaalkalmat teremtettek...

Kezdetben az amerikai autó-

gyárak a mexikói leányvállala-tokra valóban csak kisebb rész-egységek – elektromos kap-csolások, fényszóróbúra stb. – összeszerelését bízták, s „igazi” autógyártás gyakorlati-lag az elmúlt évtized második feléig nem folyt. (A Volkswa-gen merészebb volt amerikai versenytársainál, a német au-tógyár ugyanis már másfél év-tizeddel ezelőtt Pueblában gyártóüzemet alapított, ahol a világon utolsóként még mindig ontják a bogárhátúakat.)

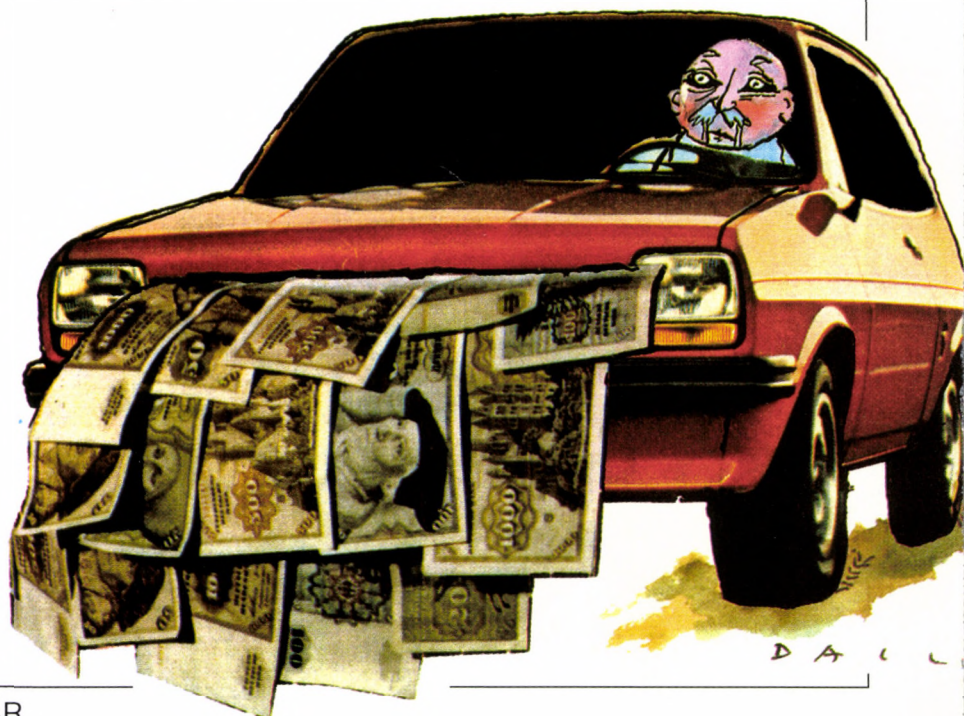
Időközben a maquiladora-gyárak munkásai elsajátították a legkorszerűbb termelési kul-túrát, munkafegyelmük, terme-lékenységük ma már jobb amerikai kollégáiknál. Ráadá-sul munkájuk semmiféle minő-ségi gonddal nem jár. S egyébként az sem mellékes, hogy a mexikói szakmunkások órabére egynolcada az ame-rikainak, s többségük nem tagja semmiféle szakszerve-zetnek.

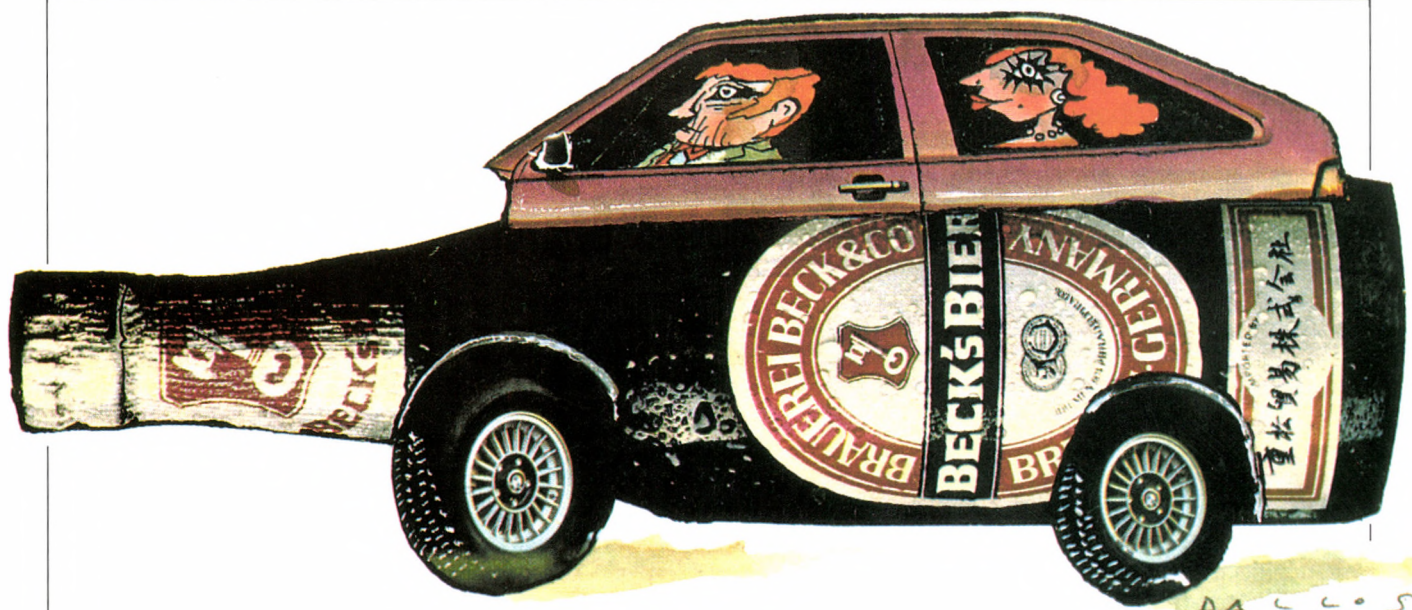
Tavaly a világon 33,6 millió személyautót gyártottak, ebből az USA és Kanada részesedé-se 6,7 millió kocsi volt. A ter-melés 1990-hez képest e két országban több mint 8 száza-lékkal csökkent. Ennek első-sorban nem a recesszió volt az oka, hanem a japán autóipar

gőzhengerének tarolása. 1991-ben a japán autók része-sedése az amerikai gépkocsi-piacon meghaladta a 31 szá-zalékot, tehát minden harma-dik eladott autó a szigetország terméke volt, illetve az USA-ban megtelepedett japán autó-ipari leányvállalatok gyártmá-nya. Az amerikaiak szívesen vásárolják az igen korszerű, kényelmes és kedvező árfe-kvésű japán kocsikat. Jellemző módon tavaly a legtöbb kocsi az óceán túlsó oldalán a Hon-da Accord típusból talált gaz-dára. Detroit mind nehezeb-ben állja a versenyt a japán kocsikkal, amelyek kínálata a kiskocsiktól a luxuskategóriáig terjed.

Az amerikaival azonos kate-góriájú japán autók 2000–3000 dollárral olcsóbbak, s az ame-rikai vásárló, ha a pénztárcájá-ról van szó, nem nevezhető hazafinak. Érthető tehát, hogy a detroiti „három nagy” Mexi-kóban látta és látja a mentőkö-telet korábbi versenyképessé-ge visszaszerzésére, piaci ré-szesedésének esetleges növe-lésére.

Mivel a mexikói munkaerő ma már megfelel az amerikai minőségi kívánalmaknak, s a termelési költségek pedig a versenyképességnek kedvez-

nek, Detroit a déli szomszédot már nemcsak alkatrészek, egyszerűbb részegységek gyártására veszi igénybe, hanem sorra telepíti délre a komplett autógyárakat. Ramos-Arizpe-ben a helyi General Motors a mexikói piacra és exportra termeli a Buick Century és a Chevrolet Cavalier típusokat, Toluca-ban a Chrysler pedig exportra gyártja a Spirit és a Shadow modelljeit. Chihuahua-ban a Ford 750 millió dolláros beruházással benzinmotorgyárat létesít, amely elkészülte után az észak-amerikai autómotor-igény több mint 40 százalékát elégíti majd ki. Gomba módra szaporodnak az amerikai autógyárak Mexikóban, de már nem tétlenkednek a versenytársak sem.

Cuernavacában a helyi Nissan-üzem kisbuszokat és Sentra típusú személykocsikat gyárt, s egymilliárd dollárért már épül az új Nissan-gyár Aguascalientesben. A pueblai VW-gyárat az anyavállalat egymilliárd dollár beruházással korszerűsíti és bővíti, s az itt gyártandó Jetták és Golfok célállomása az Egyesült Államok lesz. A Renault Gomez-Palacióban autómotorokat gyárt, amelyek Európában kerülnek beszerelésre. A meglévő és az épülő autóiipari beruházások felsorolását még hosszasan lehetne folytatni, de látnivaló,

hogy Mexikó autóiiparának csillaga feljövőben van.

A GM és többiek persze a gyártmányszerkezet meghatározásánál ügyelnek arra is, hogy Mexikót is ellássák helyi termelésű olcsóbb kiskocsikkal. S miután a mexikói munkakerő jól képzett és olcsó, nem titok, hogy az ottani autógyárakban kevesebb ipar robotot és drága gépet használnak, mint Detroitban. Így a „három nagy” jelentős beruházási költségek megtakarításával is csökkentheti a kocsik árát.

Amerikai szakemberek véleménye szerint a mexikói autómunkások tanulékonyabbak északi kollégáiknál, s munkafegyelmük eléri a japán munkásokét. Az amerikai autógyárak a mexikói üzemekben japán termelési módszereket alkalmaznak, amelynek az a lényege, hogy az igen magasan képzett dolgozókat rugalmasan tudják foglalkoztatni: a munkások egy-egy csoportja az autógyártás szinte minden résztevékenységébe „bevethető”, tehát nem betanított „élő robot”. Jól jellemzi a japán stílus elsajátítását és alkalmazását, hogy a Ramos-Arizpe-i gyárban a munkások minden reggel eléneklik a céghimnuszot: „*Óh, kedves autógyáram, a te dolgozóid nagyon egybeforrtak és nagy felelősséggel végzik munkájukat...*”

Ismeretes, hogy az Egyesült Államokban igen erős és befolyásos az autóiipari dolgozók szakszervezete, az UAW. A mexikói „kitelepülés” láttán a szakszervezet erélyesen tiltakozik, mert véleménye szerint a mexikói autógyártás felemelkedése miatt amerikai munkahelyek tízezrei szűnnek meg. Tiltakoznak az ottani alacsony bérek miatt, s ugyanakkor tartanak is a mexikói munkaerőtől annak tanulékonyága és fegyelmezettsége miatt. „Nem engedjük a munkát délre vándorolni” – hangoztatják, de a detroiti autógyárak nem szentimentálisak. Oda települnek, ahol nagyobb profitra számíthatnak. Számukra a legfontosabb az eredményes verseny a japán gyártókkal, s ennek egyik fontos eleme az árkérdés. Márpedig a mexikói gépkocsik ára mind jobban közelít a japánokéhoz.

Az amerikai üzletemberek többsége örül annak, hogy a detroiti autógyárak terjeszkednek Mexikóban. Üzleti filozófiájuk szerint a mexikói autóiipari munkások jövedelme a következő esztendőben folyamatosan emelkedik majd, s ezt a többletpénzt amerikai áruk vásárlására fogják fordítani. Végeredményben tehát kétszeres a haszon: egyszer az amerikai autógyárak hazai és export versenyképessége növekszik,

KITEKINTÉS

másodszor pedig az amerikai termékek bővülő piacra számíthatnak Mexikóban.

Miközben az amerikai autógyárak odahaza sorra állítják le időlegesen, illetve zárják be véglegesen gyártóüzemeiket, a mexikói „leányok” szinte csodákat produkálnak. Öt esztendő alatt a Ramos-Arizpe-i autógyár a General Motors birodalom első számú üzeme lett, ahol a világ összes GM-gyára közül a legmagasabb a termelékenység és a minőség. Szakértők véleménye szerint az amerikai autóiipari dolgozókra nem elsősorban a termelés kitelepülése, hanem az alkatrészgyártás „lekúszása” hozza a veszélyt.

A detroiti és a többi autógyár beszállítók ezreit foglalkoztatja. A detroiti raktárakból az alkatrészek és a részegységek továbbítása mexikói gyárakba nem olcsó mulatság, ráadásul nem minden esetben biztosítható az áru pontos érkezése. S miután a japán módszerekkel működő mexikói autógyárak nem tartanak raktárkészletet, a késés megakaszthatja a termelést. (A japán úgynevezett just in time rendszer lényege az, hogy a beszállítók óraműpontossággal szinte a szerelőszalagok mellé szállítják az árut. Így nincs szükség raktározásra, készlet-halmozásra, s a pénz is gyorsabban „dolgozik”.) Várható tehát, hogy a mexikói autógyártás bővülése nyomán a detroiti gyárak arra kényszerítik beszállítóikat, hogy Mexikóba is telepítsenek üzemeket. Ez pedig azt jelenti, hogy az USA-ban újabb százvezrek maradhatnak állás nélkül.

Noha a szakszervezetek mindent elkövetnek megakadályozására, elkerülhetetlennek látszik, hogy Detroit-Felső és -Alsó egyesüljön, a földrajzi távolság ellenére összeolvadjon. Ez egyben az első és a harmadik világ találkozását is jelenti: a mexikói munkás a sivatagból belép a korszerű, légkondicionált, patikatisztaságú autógyárba.

Nyugati gazdasági elemzők szerint ma még korai mexikói csodáról beszélni, de a közép-amerikai ország gazdaságában az elmúlt három évben történtek nem állnak messze ettől a fogalomtól. Salinas elnök kemény és következetes gazdaságpolitikája mind több sikert hoz az ország számára. A Mexikói Egyesült Államok gazdasági helyzete látványosan javul, s mind kevesebb a nyoma a nyolcvanas évek elején kirobbant mély válságnak. 1988-ban Mexikóban az infláció még meghaladta a 180 százalékot, 1991-ben 18,5 százalékos volt, s az előrejelzések szerint idén a pénzümlést sikerül 10 százalék alá szorítani. Tíz esztendővel ezelőtt a kőolaj az ország teljes exportjában 80 százalékkal részesedett, tavaly ez az arány már nem haladta meg a 31 százalékot. Időközben ugyanis számottevően átalakult a kivitel szerkezete, amelyben az ipari kész- és félkész termékek napjainkban csaknem 50 százalékot képviselnek. Jó ütemben halad a privatizálás, a bruttó nemzeti termék növekedése

eléri a 4 százalékot, az ipari termelés pedig idén várhatóan 6 százalékkal bővül.

A nyitás jellemzi az egész gazdaságirányítást és -politikát, amely a szigorú szabályok lebontása révén igyekszik a külföldi tőke számára még vonzóbbá tenni Mexikót. Naponta érkeznek hírek újabb és újabb amerikai, japán és nyugat-európai beruházásokról, a „mexikói modell” tehát működőképes. Erdemes megjegyezni, hogy a súlyosan eladósodott Mexikó számára néhány évvel ezelőtt a Nemzetközi Valuta Alap hasonló gyógymódot ajánlott, mint Magyarország számára. A diagnózis és a recept egyaránt sikeres volt, de a fő érdem a mexikói gazdaságpolitikáé.

Nem kis elismerés az erősödő mexikói autóiipar számára az a bejelentés, mely szerint a világ gépkocsigyártásának „zászlóshajója”, a Mercedes-Benz egy esztendőn belül megkezdi autóinak gyártását újonnan létesítendő ottani gyárában...

GONDA GYÖRGY

